

Başörtüsüyle Türkiye'ye gelince karşılaştım

RAHİME SEZGİN
26/04/2009

Üniversitedeyken tanıştığı Türk ile evlenen Aslı Sancar, o güne kadar ne Müslümanları tanıyordu ne de başörtülü birini görmüştü. Evlendikten sonra Müslüman olan Sancar başörtüsüyle ilk defa Türkiye'ye gelince karşılaşmış. Sancar, Osmanlı kadınına incelemek ve onları tanımak için epeyce çaba göstermiş. Kaynak kitap özelliğini taşıyan Ottoman Woman kitabını da bu araştırmalardan sonra kaleme aldı. Sancar ile hayatını ve kitabını konuştuk.

Osmanlı kadını bilinçliydi, bugün kadınlar haklarından habersiz

Bundan otuz yıl önce Ohio Üniversitesi'nde okurken tanıştığı Türk genci tanıdığı ilk Müslüman'dı. O güne kadar ne Müslümanları tanıyordu ne de başörtülü bir kadın görmüştü. 24 yaşında gerçekleştirdiği evlilik hayatındaki keskin virajlardan biri olacaktı. Daha sonra Müslüman olan ve başını örten Aslı Sancar, Osmanlı kadınına incelemeye ve onları tanımaya başladı. Kaynak kitap özelliğini taşıyan Ottoman Women kitabını da bu araştırmalardan sonra kaleme aldı. Sancar'ın İngilizce yazdığı kitabı şimdi "Osmanlı Kadını: Efsane ve Gerçekler" olarak çevrildi. Biz de Aslı Sancar'la hem günümüz hem de Osmanlı kadınına konuştuk.

Müslüman olma hikâyeniz nedir?

Evlenmeye karar verince eşim ileride doğacak çocuklarının Müslüman olmasını istediği için benim de Müslüman olmamı istedi. Ben de kabul ettim. Esas araştırmam ondan sonra oldu. Kitap okumaya başladım. Fazla kitap da bulamıyordum. Hatta ilmiyal okumamıştım o zaman. İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu olduğum için kitap okumaya meraklıydım. Önce Mesnevi'den başladım.

Başörtüsüne de yabancı mıydınız?

Kesinlikle... Hatta ABD'de benim başörtüsü takmam mevzu bahis olmadı. Tanıdığım birkaç Müslüman arkadaşım vardı, onlar da açıklı. Türkiye'ye gelince başörtülü insanlar görmeye başladım. Çok şanslıyım, o dönemde çok özel bir manevi annem oldu. İlk geldiğim zaman Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenmek istedim. Baktım, o başörtüsü takıyor, ona İslam'da örtüyü sordum. Bana başörtüsünün İslam'ın emri olduğunu söyledi; ama "Sen başka bir kültürden geliyorsun. Ne zaman örtünme isteğin olursa o zaman örtün." dedi. Uzun zaman geçmedi, baktım, o ve onun çevresindeki bütün kadınlar kapalı. Ben de yavaş yavaş giysileri uzatmaya başladım. 33 yaşındaydım, önce bone taktım, sonra da tamamen örtümdüm.

Batı'nın başörtülü kadına bakışını nasıl buluyorsunuz?

Farklı durumlarla karşılaşıyorum. Batı'nın özellikle 11 Eylül'le başlayan İslam'a karşı olumsuz bir bakışı var. Havaalanına gittiğimde artık, hafif de olsa bir olumsuz hava seziyorum. Eskiden uçağa binerken sorun yaşamazdım. Fakat şimdi özellikle bavullarım daha fazla aranıyor. İnsanlar İslam'ı yakından tanımıyor. O yüzden maalesef olumsuz bir propaganda var. Bir olumsuz hava kendini hissettiriyor, diğer taraftan benim gençliğimde olmayan enteresan bir kültürleri kabul etme dalgası da başlamış durumda.

Başörtülü bir Amerikalı olarak orada mı, Türkiye'de mi daha çok sorun yaşıyorsunuz?

Nedense orada beni ABD'li olarak görmüyorlar, ancak yakından tanıyanlar biliyor ABD'li olduğumu. Diğerleri ABD'li olabileceğimi düşünmüyor. Türkiye'de çoğunlukla pozitif reaksiyon görüyorum. Birçok kişi takdirle karşılıyor. Zaman zaman tersi oluyor. Fakat bunu doğal karşılıyorum Türkiye'de böyle bir polemik var.

Kitabı hazırlarken Osmanlı'da kadının dünyasında uzun soluklu bir gezinti yaptınız. Siz Osmanlı döneminde kadın olmaktan korkar mıydınız?

Buna cevap vermek çok zor çünkü bugünkü şartlar, perspektif çok farklı. O gün uygulanan tespitlerin bugün uygulanmasını çok isterdim. Fakat her zamanın kendine ait bir fonu, kendi elbisesi var. Şimdi gidip bir başka kültürde yaşamak herhalde çok kolay olmazdı. Fakat o zaman kadınların yaşadıklarını yeni bir giysi ile yaşamamanın ideal olacağını düşünüyorum. Çünkü Osmanlı'da kadına dair birçok pozitif şey gördüm. O zamanki prensipleri bugün yeni formatla uygulamak isterdim.

Neydi bu pozitif şeyler?

Kadın bir kere kadın olarak saygı görüyordu. Osmanlı zamanında iki farklı âlem vardı. Erkeklerin dünyası, bir de kadınların dünyası birbirinden oldukça farklıydı. Osmanlı kadını kendi dünyasında hakimdi ve bu dünyada kendini göstermek, kendini ifade etmek gibi bir özgürlüğü vardı. Herkes bundan emin olabilir. Osmanlı'da kadın, erkek birbirine rakip değildi. Şimdi tek bir dünya var ve kadınlarla erkekler bu dünyada birbirlerine rakip. Üstelik kadınlar erkeklerin koyduğu kuralların içerisinde bu rekabeti gerçekleştirmek durumunda. Hâlâ Türk toplumunda birçok millete göre kadın, anne olarak hürmet görüyor; ama Osmanlı dönemine göre bu azaldı diyebiliriz. İyi bir anne olmak artık her kadının birinci arzusu değil.

Bugünkü durum kadınların tercihi mi?

Bugün şartlar değişti. Osmanlı kadınının kendi ayakları üzerinde durması gerekmiyordu çünkü kendini geçindirmekle yükümlü değildi. Fakat bugün kadınların birçoğu ister istemez erkeklerle bir mücadeleye girmek zorunda kalıyor. Osmanlı döneminde boşanma olduğu zaman kadın ailesinin yanına dönebiliyordu. Fakat bugün pek çok kadın için bu mümkün değil. Bugün pek çok kadın için bu böyle değil. Artık kadın sadece kendi istekleri için çalışıyor diyemezsiniz. Toplum kadını böyle bir hayata itiyor, böyle bir rüzgâr var. Osmanlı'da aile, din ve hukuk kadını destekliyordu. Osmanlı kadını bilinçliydi ve hakkını kullanabiliyordu. Bugün durum biraz farklı, birçok kadın kendi haklarını bilmiyor, bilseler bile cesaretleri yok. r.sezgin@zaman.com.tr

ABD benim gençliğimdi

Artık Türkiye sizin eviniz. ABD'de ne kadar vakit geçiriyorsunuz?

Çoğunlukla buradayım. Burada kendimi evimde gibi hissediyorum fakat ABD'ye gitmem yenilenmemi sağlıyor.

Kimine göre özgürlükler ülkesi, kimine göre tek güç. ABD sizin için ne ifade ediyor?

Benim için gençliğimi ifade ediyor; çünkü gençliğimin bir parçasıydı.

Türk insanımı uzun süredir tanıyorsunuz. Hâlâ sizi şaşırtan yanları var mı?

Olmuyor çünkü çok iyi tanıdığımı düşünüyorum. Ayrıca genel olarak insanlar beni çok şaşırtmıyor. Daha ziyade ABD beni şaşırtıyor. Benim gençliğimde tanıdığım ABD ile bugün gördüğüm ABD arasında çok fark var. Çok değişti.

Neler değişti?

Benim gençliğimde ABD'de beyaz, Anglosakson ve Protestan olanların önü açıldı. Onlardan biri eksikse yol kapalıydı. Zenciysen şansın yoktu. Bugün Obama var. Benim gençliğimde sadece iş dünyası ve hükümet hakimdi. Sonra sivil toplum kuruluşları faaliyete geçti ve çok büyük bir güç haline geldi.